

CLUB 14, Catorzè Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona (Universitat de Barcelona, novembre de 2006). – El dilluns 13 de novembre de 2006 tingué lloc, a l’Aula Magna, el «Catorzè Col·loqui Lingüístic de la Universitat de Barcelona» (UB), conegut, per les seves sigles, com a «CLUB 14», i organitzat per la Secció de Lingüística del Departament de Filologia Catalana i la xarxa temàtica que agrupa els diferents centres de recerca de Catalunya dedicades a *La variació lingüística: dialectologia, sociolingüística i pragmàtica*. La temàtica d’enguany fou sobre *Aplicacions de la fonètica*, en tots els àmbits de la societat d’avui. La fonètica és tractada des de diferents àrees de la lingüística –dialectologia, sociolingüística, adquisició del llenguatge, anàlisi del discurs, aprenentatge de segones llengües i, més específicament, l’ortologia i l’ortoèpia. A més, també esdevé necessària en àmbits professionals tals com la correcció oral i l’assessorament lingüístic, la logopèdia, la fonètica forense i les tecnologies de la parla.

La presentació de la jornada anà a càrrec de la professora Montserrat Camps, degana de la Facultat, la qual emfasitzà l’enorme importància de la fonètica d’una llengua perquè aquesta continuï existint, i es lamentà de la «trinxada» que ens estant fent, des de determinats sectors espanyolistes, de la llengua catalana. Reflexionà sobre la pèrdua de distincions tan característiques del català com les oposicions entre *e/ɛ* i *o/ø*, i de tants altres fenòmens fonètics, que estan desapareixent a parvulari i a primària. Encoratjà els assistents perquè, com a ensenyants, fem el que puguem i seguim lluitant sense decaure.

Conxita Lleó (Universitat d’Hamburg), a la ponència «La fonètica aplicada a l’estudi de l’adquisició monolingüe i bilingüe: espirantització i assimilació de nasals», d’entrada plantejà algunes qüestions pendents, com: 1) Quines diferències hi ha entre l’adquisició monolingüe i l’adquisició bilingüe?; 2) En quins aspectes *i/o* en quines àrees té lloc la interacció?; 3) És pre-dictible la direcció de la influència?; 4) Quins factors determinen la direcció de la influència?

En aquest estudi, parteix de la pronúncia de nens monolingües de castellà (Madrid) i d’altres d’alemany (Hamburg), i de nens bilingües alemany-castellà –longitudinals i transversals. Quant a l’espirantització, així com en alemany no existeix, en castellà és obligatòria en determinats contextos. Després de vacil·lacions i fluctuacions diverses –a partir dels 2 anys i 6 mesos–, en els nens bilingües d’Hamburg té lloc una baixada de contínues, per influència de l’alemany, i substitueixen la jerarquia del castellà per la de l’alemany. En canvi, els bilingües de Madrid tenen la jerarquia del castellà a les seves gramàtiques i, per tant, es dona l’acceptació de contínues. Respecte als fonemes nasals i la seva assimilació, en castellà es fa dins i fora del mot prosòdic, fins a la frase entonativa; per contra, en alemany l’assimilació no va més enllà del mot. Finalment, l’alemany té més del 60% de síl·labes travades, mentre que el castellà no arriba al 30%, de manera que els nens bilingües produeixen moltes més codex que els monolingües.

Laura Bosch (UB), a «Percepció de la parla, adquisició lèxica i problemes articuladoris», es referí a l’inici del desenvolupament del lèxic, després de l’any del nadó, i es preguntà què

passa amb els nens amb dificultats articulatòries i de parla. Per això en primer lloc tractà de l'infant i el processament de la parla. Pel que fa a la percepció, plantejà que aquesta, mitjançant els patrons de balboteig, porta a l'articulació i, a partir dels sis mesos, s'activen àrees del cervell davant d'estímul lingüístics, i tots aquests fets menen al descobriment del lèxic. A continuació desenvolupà tres qüestions sobre l'adquisició lèxica: 1) Capacitats prelèxiques en la percepció de la parla, tenint en compte, per al desenvolupament inicial, el patró sonor de la llengua materna. Al llarg dels primers mesos, el nen va percebent i diferenciant diversos fenòmens lingüístics; entre els sis i dotze mesos, l'infant va centrant l'atenció cap a les propietats fonètiques de la llengua, fet que va lligat a la transició de l'etapa prelèxica a l'inici del coneixement del vocabulari receptiu; 2) Lèxic receptiu i format de representació fonològica dels primers mots: cap a l'any, el nen ja està focalitzat cap a les característiques pròpies de la seva llengua materna i, en dotze mesos més, cap als dos anys, arriba al reconeixement ràpid i precís del lèxic; 3. Dificultats articulatòries: quant a la percepció de la parla i els trastorns articulatoris, es palesa una gran heterogeneïtat i, doncs, l'absència d'una clara etiologia.

Carles Segura (Universitat d'Alacant) exposà un tema de gran actualitat per als parlants de València: «Necessitats de correcció fonètica al País Valencià. El programa FONET». Primerament plantejà les motivacions d'aquest programa, atès que, en els darrers anys, s'acusa un gran canvi fonètic i desapareixen els trets tradicionals genuïns i normatius. Però el professor es troba amb dificultats per corregir el model fonètic de l'alumnat, que és deficient. Així, constatà la manca de costum d'esmenar la fonètica, tant en l'àmbit escolar, com en el familiar i en el social. El resultat és que la innovació lingüística és fàcilment admesa, vingui d'on vingui. En segon lloc presentà la caracterització de l'alumnat de la Universitat d'Alacant, segons la qual hi ha el doble d'estudiants castellans que catalans, i on el contacte escolar dels castellans amb el català és nul, i el dels catalans és molt mínim, de manera que es produeixen moltes alteracions fonètiques. En tercer lloc, oferí les pautes del model de llengua del *FONET*, inspirat en la *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana I, Fonètica* (IEC, 1990), però remarcà que hi apareixen diversos problemes, entre un àmbit general i un de més restringit, o entre un registre formal i un de més informal. Així, doncs, cal esmenar molts trets fonètics, tot reforçant-ne l'ús, i donar directrius per a la lectura de determinats mots. En quart lloc, mostrà les característiques del programa *FONET*, a partir del treball *Pràctiques de fonètica autoavaluatives* (Universitat d'Alacant). En cinquè lloc, parlà dels resultats, entre els quals es constaten alguns progressos espectaculars, tot i que, en general, són discrets: el professor constata un bloqueig per articular un determinat so; certs alumnes, que articulen un so en una altra llengua, no el fan en català; quan un alumne, per fi, articula bé un so, malgrat tot no el pot incorporar al seu registre col·loquial. Finalment, reflexionà sobre l'experiència, que considerà positiva, malgrat que manca material i que cal oferir d'altres exercicis, i ressaltà que, essencialment, cal modificar la metodologia de l'ensenyament de la Universitat d'Alacant.

Joaquim Llisterrí (Universitat Autònoma de Barcelona), a «Màquines que parlen i que escolten: el paper de la fonètica en el desenvolupament de les tecnologies de la parla», inicià el seu parlament constatant que en força universitats encara es fa servir el sistema analògic de reproducció d'espectrogrames estilitzats, tot i que, en els últims anys, els enginyers han anat absorbint les tecnologies de la parla, però prescindint dels especialistes en fonètica i en lingüística, fet que ha dut a autèntics disbarats. Un dels greus inconvenients és utilitzar la síntesi de veu a base de treballar amb unitats molt grans. Actualment, en els sistemes usats en empreses (Telefònica, etc.) els enginyers intenten sintetitzar emocions, gravant la veu d'un actor, que exterioritza diferents estats d'ànim (normal, content, trist, enfadat, espantat, terroritzat, etc.), i jugant amb diferents velocitats, intensitats, pauses. Els sistemes per a sintetitzar veus han fet

que, en uns deu anys, la qualitat del so hagi millorat molt. És interessant de fer la comparació entre diversos sistemes de conversió de text en parla en català, i també tenir en compte el co-neixement fonètic en els sistemes de diàleg. En la reflexió final, evidencià que tots els àmbits tenen els seus límits i les seves imperfeccions, i que, malgrat els grans avenços de la tecnologia, la informàtica no pot substituir la veu humana.

A la tarda tingué lloc una taula rodona molt interessant, «Metodologies per a l'estudi de l'entonació», en la qual participaren Pilar Prieto (ICREA-UAB), Eugenio Martínez Celdrán i Ana M. Fernández Planas (UB), Dolors Font (UB) i Johannes Kabatek (Universitat de Tübingen), moderats per Josefina Carrera (UB). Hi debateren sobre els propis mètodes de treball de cara a enfocar l'entonació, i es plantejaren tres qüestions difícils de resoldre: 1) Quins han de ser els nivells d'anàlisi imprescindibles per estudiar l'entonació? (acústic, fonològic, sintàctic, semàntic, pragmàtic...?); 2) Com afecta l'entonació la variació lingüística? 3) Quins són els aspectes metodològics que generen més dificultats per a l'entonació? Després d'un viu debat, tots els participants arribaren a la conclusió que esdevé molt difícil abordar l'estudi de l'entonació –des d'on es comença?–, atès que afecta tots els nivells de la llengua.

Montserrat BADIA I CARDÚS
Universitat Ramon Llull